

FYLKESTINGSSAK

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
297/2020	Fylkesrådet	13.11.2020
145/2020	Fylkestinget	07.12.2020
	Komite for kultur, miljø og folkehelse	07.12.2020

Innspill til Nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene

Sammendrag

I denne saken gir Nordland fylkesting innspill til regjeringens arbeid med en ny nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene.

Fylkestinget ønsker i utgangspunktet en ny nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene velkommen. Det er sentralt at det i handlingsplanen utarbeides strategier og tiltak slik at alle aktører kan bidra til å utvikle Norge i en bærekraftig retning mot 2030. Det er sentralt at den nasjonale handlingsplanen bidrar til å klargjøre hva som er forventet av kommuner og fylkeskommuner når det gjelder implementeringen av bærekraftsmålene. Dette ved å tydelig kommunisere utfordringsbildet, prioriteringer og ambisjonsnivået.

Det må gjøres et nasjonalt arbeid med å tilpasse bærekraftsmålene ut fra en norsk eller nordisk kontekst. Det er flere av delmålene i bærekraftsmålene som ikke oppleves som direkte relevante for norske fylkeskommuner og kommuner. Det er videre også behov for en koordinering og harmonisering av mål og indikatorer. Det mangler også tilgjengelig statistikk innen flere områder både på lokalt og regionalt nivå. Det bør utvikles en felles metodikk som gjør det enklere å sammenlikne utviklingen på tvers av kommuner og fylkeskommuner.

Det er viktig at bærekraftsmålene blir integrert i det ordinære regionale- og kommunale planarbeidet. Arbeidet må ikke oppleves som merarbeid som kommer på toppen av allerede eksisterende oppgaver. Det er videre viktig at den nasjonale handlingsplanen hensyntar forskjellen i innbyggertall og tilgjengelige ressurser i landets kommuner.

Regjeringen bør gå foran i dette arbeidet og synliggjøre bærekraftarbeidet i egne planer og budsjetter. Dette kan gjøre det lettere å se sammenhenger på tvers av

forvaltningsnivåene, og se koblinger mellom ulike virkemidler og roller.

Bakgrunn

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. FNs bærekraftsmål består av 17 mål og 169 delmål. Målene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn.

Målene ble laget på en demokratisk måte gjennom innspill fra land over hele verden og nesten ti millioner mennesker fikk sagt sin mening gjennom en spørreundersøkelse.

Tusenårsmålene (2000-2015) førte til stor framgang på områder som utdanning og helse, men har også blitt kritisert for kun å adressere symptomer på fattigdom. Bærekraftsmålene skal gjøre noe med årsakene til fattigdom, ulikhet og klimaendringer.

Et av hovedprinsippene i bærekraftsmålene er at ingen skal utelates (Leaving no one behind). De mest sårbare menneskene må derfor prioriteres.

Regjeringen er i gang med å lage en nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene. Handlingsplanen skal konkretisere arbeidet med målene og tilpasse det til norske forhold og utfordringer. Regjeringen inviterer virksomheter og organisasjoner i alle samfunnssektorer til å bidra med innspill til handlingsplanen. Frist for å komme med skriftlig innspill er 30. november 2020. Nordland fylkeskommune har fått utsatt frist til 10. desember. Det er ikke utarbeidet noe skriftlig forslag fra regjeringen som grunnlag for høringen.

Problemstilling

En tverrsektoriell nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene er viktig fordi de 17 bærekraftsmålene henger tett sammen. Det er nødvendig med en god plan for hvordan målene kan oppnås på tvers av politiske skillelinjer og i samarbeid med organisasjoner og kommuner. Med bare 10 år igjen til målene skal være nådd, må alle land i verden og alle menneskene i hvert enkelt land jobbe sammen.

I *Nasjonale forventinger til regional og kommunal planlegging* legger regjeringen vekt på at vi står overfor fire store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn.
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning.
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn.
- Å skape et trygt samfunn for alle.

Regjeringen stadfester her at regionale og lokale myndighetene har sentrale oppgaver med å håndtere disse utfordringene. Det gjelder alle kommuner, uavhengig av størrelse og kompetanse. Planlegging er et av kommunenes viktigste

verktøy. Regjeringen har videre bestemt at FNs 17 bærekraftsmål, som Norge har sluttet seg til, skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer, også i Norge. Det er derfor viktig at bærekraftsmålene blir en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen.

I kunnskapsgrunnlaget til Regional planstrategi som skal legges frem til fylkestinget i april, er det lagt til grunn tilgjengelig statistikk på regionalt nivå for å si noe om status på måloppnåelsen i Nordland. Erfaringer med dette arbeidet viser at det er mangel på tilgjengelig statistikk på regionalt nivå innen flere områder.

Drøfting

FNs bærekraftsmål tar for seg mange store problematikker og fagområder. I arbeid med implementering av målene er det sentralt å jobbe med alle tre dimensjonene i bærekraftsbegrepet. Både økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft. Dette er krevende både politisk og administrativt. Dersom kommuner og fylkeskommuner skal bidra i den grad regjeringen forventer i dette arbeidet er det sentralt at det legges til rette for dette på en måte som ikke er for ressurskrevende. Innen mange områder skårer Norge samlet sett høyt og det vil derfor være et behov for å samle det nasjonale arbeidet rundt spesifikke mål og delmål hvor det gjenstår arbeid. Det bør altså gjøres en nasjonal prioritering av innrettingen av innsatsen.

Forskning viser at måloppnåelse innenfor et delmål og mål, kan komme i konflikt med måloppnåelse innenfor et annet delmål eller mål. Slike målkonflikter bør synliggjøres og fremheves i en norsk kontekst. Dette vil kunne bidra til å forklare eventuell manglende måloppnåelse og hvordan man kan adressere målkonflikten(e). Det vil også gi et bedre grunnlag for å valg av tiltak og handling i tråd med bærekraftsmålene.

Nordlandsforskning har levert et godt grunnlag for videre arbeid med bærekraftsmålene i fylkeskommuner og kommuner med rapporten «Strekk i laget: En kartlegging av hvordan FNs bærekraftsmål implementeres i regional og kommunal planlegging». Kartleggingen viser at det er stor variasjon i hvor langt kommuner og fylker har kommet i arbeidet med å implementere målene. Dette skyldes nok også mangler på felles metoder og verktøy for å gjøre denne jobben. Dagens situasjon er at dette er opp til hver kommune og fylkeskommune. Det mangler også i stor grad felles indikatorsett som kan si noe om status for utviklingen. Det mangler også tilgjengelig statistikk på regionalt nivå innen flere tema.

Det mangler også samlet fremstilling av gode eksempler. Det er derfor positivt at det er lagt til rette for at alle kan melde inn eksempler via regjeringens nettsider.

Medvirkning

I forberedelse av saken er ellers sentrale ledere i administrasjonen bedt om å gi innspill til saken.

Nordland fylkes trafiksikkerhetsutvalg har behandlet saken. Uttalelsen følger som

vedlegg. Hovedmomentene om tverrfaglig samarbeid og målgruppe for handlingsplanen er innarbeidet i saken.

I samråd med fylkestingets kontor er det avklart at medvirkningsorganene orienteres om muligheten for å gi innspill til handlingsplanen. Innspill kan eventuelt sendes inn på selvstendig grunnlag. Dette da dette ikke er en offisiell høring, kun en mulighet til å gi innspill.

Fylkesrådets vurdering

Fylkesrådet ønsker en ny nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene velkommen. Det er sentralt at det i handlingsplanen utarbeides strategier og tiltak slik at alle aktører kan bidra til å utvikle Norge i en bærekraftig retning mot 2030. Handlingsplanen bør derfor rette seg mot beslutningstakere på alle nivå, både nasjonalt, fylkeskommunalt og kommunalt, men også næringslivet. Det er også viktig at enkeltpersoner forstår at bærekraftsmålene angår dem, og hvordan de kan bidra til å oppfylle målene.

Gjennom politisk plattform har fylkesrådet løftet frem FNs 17 bærekraftsmål som styrende for fylkesrådets politikk. Målet er å overlate noe mer verdifullt til neste generasjon enn det som er situasjonen i dag. Fylkesrådet anerkjenner at de utfordringene vi står overfor kun kan løses gjennom samarbeid lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Det er flere av delmålene i bærekraftsmålene som ikke oppleves som direkte relevante for norske fylkeskommuner og kommuner. Fylkesrådet mener derfor det må gjøres et nasjonalt arbeid med å tilpasse bærekraftsmålene norske forhold. Bærekraftsmålene består som kjent av 17 hovedmål og 169 delmål. Det bør gjøres en vurdering av om det er mulig å spisse antall delmål, uten å miste respekten for helheten i bærekraftsmålene. Noen av delmålene vil kreve en stor innsats regionalt og lokalt, andre delmål har vi allerede god måloppnåelse på. Fylkesrådet mener at det bør gjøres en vurdering av prioriteringene og ressursbruken mellom målene og delmålene, ut fra en norsk eller nordisk kontekst.

Fylkesrådet har løftet bærekraftsmålene inn som styrende for utarbeidelsen av regional planstrategi for inneværende periode. I utarbeidelse av kunnskapsgrunnlaget er det gjort en stor jobb for å finne statistikk og indikatorer som kan si noe om måloppnåelsen i fylket. Dessverre mangler det tilgjengelig statistikk innen flere områder på regionalt nivå. Erfaringen til nå viser at det er et stort behov for en bedre koordinering og harmonisering av mål og indikatorer. Det er stor variasjon i hvor mye ressurser kommuner og fylkeskommuner legger ned i arbeidet med bærekraftsmålene, og det er også stor variasjon i hvordan fylkeskommuner og kommuner metodisk tilnærmer seg arbeidet med å implementere bærekraftsmålene regionalt og lokalt. Det er altså en tendens til at arbeidet med implementeringen av bærekraftsmålene utvikler seg i flere ulike retninger. Fylkesrådet mener det at det bør utvikles en felles metodikk. Dette vil også gjøre det enklere å sammenlikne utviklingen på tvers av kommuner og fylkeskommuner.

Fylkesrådet er videre opptatt av at det ved tildeling av tilskudd vurderes hvordan prosjekter og tiltak bidrar til måloppnåelse innen bærekraft. Fylkeskommunen har utviklet et system hvor søkere selv må vurdere dette i en søknadsprosess. I videre arbeid ønsker fylkesrådet å vurdere hvordan regionale tilskuddordninger bidrar til måloppnåelse. Fylkesrådet ser at det kan være hensiktsmessig at regjeringen også

gjør slike vurderinger for de nasjonale ordningene. Dette kan gjøres ved fastsettelse av forskrift for tilskuddsordningene.

Fylkesrådet mener at det må jobbes bedre med å integrere bærekraftsmålene i det ordinære regionale og kommunale planarbeidet, så det ikke oppleves som merarbeid som kommer på toppen av allerede eksisterende oppgaver. Det kan ligge en fare i at bærekraftsmålene tilpasses regionale og kommunale planer, og ikke omvendt. Ved en slik tilnærming kan helheten i bærekraftsmålene forsvinne, og det kan utvikle seg mer eller mindre tilfeldige utvalgte mål og indikatorer. Det må gjøres sterkere grep for å ivareta helheten, og dette bør adresseres i handlingsplanen. Fylkesrådet viser til forskningsprosjektet Fields og Goals som ledes av Nordlandsforskning. Her er Nordland fylkeskommune ett av flere deltagende fylker og kommuner. Målsettingen er å utarbeide konkrete verktøy til bruk i kommunal og regional planlegging.

Fylkesrådet mener det er helt nødvendig at den nasjonale handlingsplanen hensyntar forskjellen i innbyggertall og tilgjengelige ressurser i landets kommuner. Fylkeskommuner og større byer har store fagmiljøer, og mer ressurser til å jobbe tverrfaglig med implementeringen av bærekraftsmålene. Det vil trolig også være helt nødvendig å sette av midler og ressurser til kompetanseheving i kommunene om hvordan man skal tilnærme seg arbeidet med bærekraftsmålene. Fylkesrådet anbefaler også å se på nye innovative løsninger for å styrke implementeringen av bærekraftsmålene lokalt.

Fylkesrådet mener videre at det er viktig at det nasjonale nivået gjør bærekraftsarbeidet mer synlig i egne planer og budsjetter. Dette kan gjøre det lettere å se sammenhenger på tvers av forvaltningsnivåene, og se koblinger mellom ulike virkemidler og roller. Fylkesrådet mener også at det må gjøres et arbeid for å synliggjøre relevansen og nytten av å ta i bruk bærekraftsmålene. Det ligger en fare i at diskusjonene om implementeringen av bærekraftsmålene ender opp i diskusjoner i planavdelingene i fylkeskommuner og kommuner. Det er viktig at bærekraftsmålene faktisk bidrar til forandring, og at vi ikke bare ender opp med å måle utviklingen gjennom ulike indikatorer. Her er det avgjørende med innbyggerinvolvering.

Fylkesrådet mener at det også er viktig med en reell endring i å tenke og handle tverrsektorielt og tverrfaglig, som et ledd i å oppnå bærekraftsmålene innen 2030. For å få til dette er det sentralt at arbeid som gjøres i dag ikke kun «fargelegges» med bærekraftsmålene, men fører til endring i prioriteringer og måter å arbeide på. Fylkesrådet har som eksempel satt i gang en tverrsektoriell satsing på utenforskap. Dette for å løfte arbeid med den sosiale dimensjonen i bærekraftbegrepet tvers av fagområder.

Fylkeskommuner og kommuner når ikke målene alene, og har ikke alle løsningene. De må vi finne sammen med innbyggere og samarbeidspartnere. Nordlandsforskning har levert et godt grunnlag for videre arbeid med bærekraftsmålene i fylkeskommuner og kommuner med rapporten «Strekk i laget: En kartlegging av hvordan FNs bærekraftsmål implementeres i regional og kommunal planlegging». Fylkesrådet mener følgende anbefaling oppsummerer

godt hva som forventes av den nasjonale handlingsplanen:

«For det første anbefales det at det fra nasjonalt hold gjøres klart hva som er forventet av kommuner og fylkeskommuner når det gjelder implementeringen av bærekraftsmålene, ved å tydelig kommunisere utfordringsbildet, prioriteringer og ambisjonsnivået. Videre ser vi det som avgjørende at fylkeskommunene gjennom sine roller, som regional samfunnsutvikler, planmyndighet og planveileder, bidrar aktivt til at bærekraftsmålene får en sentral rolle både i regional og kommunal planlegging, og at dette arbeidet også følges opp fra nasjonalt hold».

Konsekvenser for Nordland fylkeskommune

Økonomiske og personellmessige konsekvenser

Saken har ingen økonomiske eller personellmessige konsekvenser for Nordland fylkeskommune.

Andre konsekvenser

En nasjonal handlingsplan for arbeid med FNs bærekraftsmål kan bidra til at alle samfunnsaktører drar i en felles retning for bærekraftig utvikling. Det vil det kunne styrke likestilling, bidra til å stoppe klimaendringer, bedre folkehelsen, samt bidra til at fylkeskommunen kan ta et enda større samfunnsansvar.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

Nordland fylkesting gir følgende innspill til arbeidet med nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene:

1. Nordland fylkesting ønsker en ny nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene velkommen. Det er sentralt at det i handlingsplanen utarbeides strategier og tiltak slik at alle aktører kan bidra til å utvikle Norge i en bærekraftig retning mot 2030.
2. Nordland fylkesting mener det er sentralt at den nasjonale handlingsplanen bidrar til å klargjøre hva som er forventet av kommuner og fylkeskommuner når det gjelder implementeringen av bærekraftsmålene. Dette ved å tydelig kommunisere utfordringsbildet, prioriteringer og ambisjonsnivået.
3. Det er flere av delmålene i bærekraftsmålene som ikke oppleves som direkte relevante for norske fylkeskommuner og kommuner. Nordland fylkesting mener det må gjøres et nasjonalt arbeid med å tilpasse bærekraftsmålene ut fra en norsk eller nordisk kontekst.
4. Nordland fylkesting mener det er behov for en koordinering og harmonisering av mål og indikatorer. Det mangler også tilgjengelig statistikk innen flere områder både på lokalt og regionalt nivå. Det bør utvikles en felles metodikk som gjør det enklere å sammenlikne utviklingen på tvers av kommuner og fylkeskommuner.
5. Nordland fylkesting mener at det må jobbes mer med å integrere bærekraftsmålene i det ordinære regionale- og kommunale planarbeidet. Arbeidet må ikke oppleves som merarbeid som kommer på toppen av allerede eksisterende oppgaver. Det er videre viktig at den nasjonale handlingsplanen

hensyntar forskjellen i innbyggertall og tilgjengelige ressurser i landets kommuner.

6. Nordland fylkesting mener det er viktig at regjeringen synliggjør bærekraftsarbeidet i egne planer og budsjetter. Dette kan gjøre det lettere å se sammenhenger på tvers av forvaltningsnivåene, og se koblinger mellom ulike virkemidler og roller.

Bodø den 13.11.2020

Tomas Norvoll
fylkesrådsleder
sign

Kirsti Saxi
fylkesråd for kultur, klima og miljø
sign

13.11.2020 Fylkesrådet

Votering i Fylkesrådet

Enstemmig

Innstilling fra Fylkesrådet

Fylkesrådets innstilling enstemmig vedtatt

07.12.2020 Fylkestinget

Kultur, miljø og folkehelsekomitees innstilling ble lagt fram av saksordfører Anita Sollie, Høyre.

Nordland fylkesting gir følgende innspill til arbeidet med nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene:

1. Nordland fylkesting ønsker en ny nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene velkommen. Det er sentralt at det i handlingsplanen utarbeides strategier og tiltak slik at alle aktører kan bidra til å utvikle Norge i en bærekraftig retning mot 2030.
2. Nordland fylkesting mener det er sentralt at den nasjonale handlingsplanen bidrar til å klargjøre hva som er forventet av kommuner og fylkeskommuner når det gjelder implementeringen av bærekraftsmålene. Dette ved å tydelig kommunisere utfordringsbildet, prioriteringer og ambisjonsnivået.
3. Det er flere av delmålene i bærekraftsmålene som ikke oppleves som direkte relevante for norske fylkeskommuner og kommuner. Nordland fylkesting mener det må gjøres et nasjonalt arbeid med å tilpasse bærekraftsmålene ut

- fra en norsk eller nordisk kontekst.
4. Nordland fylkesting mener det er behov for en koordinering og harmonisering av mål og indikatorer. Det mangler også tilgjengelig statistikk innen flere områder både på lokalt og regionalt nivå. Det bør utvikles en felles metodikk som gjør det enklere å sammenlikne utviklingen på tvers av kommuner og fylkeskommuner.
 5. Nordland fylkesting mener at det må jobbes mer med å integrere bærekraftsmålene i det ordinære regionale- og kommunale planarbeidet. Arbeidet må ikke oppleves som merarbeid som kommer på toppen av allerede eksisterende oppgaver. Det er videre viktig at den nasjonale handlingsplanen hensyntar forskjellen i innbyggertall og tilgjengelige ressurser i landets kommuner.
 6. Nordland fylkesting mener det er viktig at regjeringen synliggjør bærekraftsarbeidet i egne planer og budsjetter. Dette kan gjøre det lettere å se sammenhenger på tvers av forvaltningsnivåene, og se koblinger mellom ulike virkemidler og roller.
 7. Å jobbe systematisk med bærekraftsmålene krever tid, ressurser, kapasitet og kompetanse. Det vil derfor kunne være en fordel med statlige øremerkede midler til arbeid med bærekraftsmålene, særlig i en startfase.

Sirianna Stormo Pettersen, Miljøpartiet la fram forslaget til nytt punkt fra Miljøpartiet

Nordland fylkesting vil vise til det Nordlandsforskning omtaler som "bryllupskakemodellen" der den økologiske dimensjonen ligger til grunn for og er en forutsetning for den sosiale og økonomiske dimensjonen. Kommunene må derfor få tilgang til verktøy som gjør det mulig å arbeide godt med den økologiske dimensjonen eksempelvis gjennom klimabudsjett og naturkartlegging.

Votering i plenum

Kultur, miljø og folkehelsekomitees innstilling i punkt 1-6 ble vedtatt mot 4 stemmer (4 Fremskrittspartiet)

Miljøpartiet De Grønnes forslag til nytt punkt 7 fikk 5 stemmer (2 Rødt, 2 Miljøpartiet De Grønne, 1 Venstre - Synne Høyforsslett Bjørbæk, Rødt hadde permisjon).

Kultur, miljø og folkehelsekomiteens innstilling i punkt 7 (tidligere forslag til nytt punkt 8) ble vedtatt mot 4 stemmer (4 Fremskrittsparti).

Vedtak

Nordland fylkesting gir følgende innspill til arbeidet med nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene:

1. Nordland fylkesting ønsker en ny nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene velkommen. Det er sentralt at det i handlingsplanen utarbeides strategier og tiltak slik at alle aktører kan bidra til å utvikle Norge i en bærekraftig retning mot 2030.
2. Nordland fylkesting mener det er sentralt at den nasjonale handlingsplanen bidrar til å klargjøre hva som er forventet av kommuner og fylkeskommuner når det gjelder implementeringen av bærekraftsmålene. Dette ved å tydelig kommunisere utfordringsbildet, prioriteringer og ambisjonsnivået.
3. Det er flere av delmålene i bærekraftsmålene som ikke oppleves som direkte relevante for norske fylkeskommuner og kommuner. Nordland fylkesting mener det må gjøres et nasjonalt arbeid med å tilpasse bærekraftsmålene ut fra en norsk eller nordisk kontekst.
4. Nordland fylkesting mener det er behov for en koordinering og harmonisering av mål og indikatorer. Det mangler også tilgjengelig statistikk innen flere områder både på lokalt og regionalt nivå. Det bør utvikles en felles metodikk som gjør det enklere å sammenlikne utviklingen på tvers av kommuner og fylkeskommuner.
5. Nordland fylkesting mener at det må jobbes mer med å integrere bærekraftsmålene i det ordinære regionale- og kommunale planarbeidet. Arbeidet må ikke oppleves som merarbeid som kommer på toppen av allerede eksisterende oppgaver. Det er videre viktig at den nasjonale handlingsplanen hensyntar forskjellen i innbyggertall og tilgjengelige ressurser i landets kommuner.
6. Nordland fylkesting mener det er viktig at regjeringen synliggjør bærekraftsarbeidet i egne planer og budsjetter. Dette kan gjøre det lettere å se sammenhenger på tvers av forvaltningsnivåene, og se koblinger mellom ulike virkemidler og roller.
7. Å jobbe systematisk med bærekraftsmålene krever tid, ressurser, kapasitet og kompetanse. Det vil derfor kunne være en fordel med statlige øremerkede midler til arbeid med bærekraftsmålene, særlig i en startfase.

Vedlegg

Tittel

Uttalelse fra Nordland fylkes trafiksikkerhetsutvalg
Rådet for personer med funksjonsnedsettelse - Innspill til
FT-sak 145 Nasjonal handlingsplan for bærekrafts målene
Eldrerådet - innspill til FT-sak 1452020

DokID

1790783
1799478
1801458